

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏԻՍԻՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Յանուարի համար տարեկան 4 տարա թղթով.
Եւրոպայի եւ այլ տեղերի համար տրվել. 20 ֆրանկ.
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը:
Բաժնէ դիւները կանխով կը վճարուին: Վեցամսեայ կամ եւ-
ւամսեայ բաժնարկութիւններ ալ կընդունուին, առանց սեւէ յա-
ւելման բաժնէ դիւն վրայ:
Խմբագիր-Տնօրէնին հետ կարելի է տեսնուիլ խմբագրատանը
(rue Vacon, 50) ամեն օր կէսօրէն յետոյ, ժամ 2 քն մինչեւ 4 միայն:

Բ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 87

1887 ՅՈՒՆԻՍ 23

ՅՈՒՆԻՍ 13 Ն. Տ.

ՇԱՐԱՍ

Կը հրատարակուի ինչ և նրբ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 անգիւղ կարծէ. 1 գլխագիրը 2
անգիւղ:
Նամակ կամ ծրար պէտք է դրկել խմբագրութեան հետեւայ
հասցեով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Armenia-
MARSEILLE (France)
Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la
Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Համարատարաբան հայ հայրենասու-
ներին առջեւ. — Նամակ թիւրքիական (Ա-
տանա). — Պարսկաստանի Հայերի վի-
ճակը. — Վանք՝ Տաճկաց քաղաք. — Կըր-
քոքիան ի կեանքի. — Ներսէսեան ըն-
կերտարիւնն ի Ռուսսիոյ. — Տաճկահայի
օրը. — Ազդեր. — Ռուսիա եւ Ալմանիս.
— Անգլիայի Թագուհու յօբէկանը. — Ար-
տասանական լուրեր. — Մանուցումներ.

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐՆԵՐԻՆ ԱՌՁԵՒ

(Շաբ. 86րդ թիւն)

Բ

Փարիզի Մանածպոլի մտածելով
թէ մէկ կեդրոնը բաւական չէ մի
այնպիսի ընդարձակ գործի համար
սրով պիտի ծանրաբեռնուի Պրն. Յա-
կոբեան ի Լոնտոն, այս վերջինի հետ
բանակցութեամբ ինք կըստանան
թղթակցելու և յարաբերութիւններ
հասկնալու պաշտօնը Մարտիլի և այլ
մի քանի տեղերի Հայրենասիրական
Մանածպոլիներին հետ: Այս կեր-
պով Փարիզի Մանածպոլի Լոնտոնի
Մանածպոլի երկրորդականին վրեժ-
լու գերը կըստանան:

Այս կարգադրութենէ առաջ,
Մարտիլի Հայրական Ակումբը խնդ-
րած էր Պրն. Կ. Յակոբեանէն որ մի
ծրագիր կազմուի, մի կարգադրու-
թիւն լինի որի համեմատ զանազան
տեղեր կազմուած Հայրենասիրական
Մանածպոլիներն կապակցութիւն ու-
նենան իրար հետ, համախմբեն ի-
րենց ոյժեր և միութեամբ աշխա-
տանքին այս ընդհանրական գործի
համար: Երբ Լոնտոնի տեղ Փարիզ
սկսաւ թղթակցել Մարտիլի հետ,
Մարտիլի Ակումբը կրկնեց իր առա-
ջարկ Փարիզի Մանածպոլիին եւս և
Արմենիայի խմբագրութիւնն ալ որ-
ձադանք գառնալով այդ առաջարկի,
Արմենիայի անցած տարու 66րդ թիւին
մէջ «Պէտք է գծել մեր ծրագիրը»,
77րդ թիւին մէջ «Մեր ոյժեր համա-
խմբելու մի առաջարկ», 81րդ թիւին
մէջ «Ինչո՞ւ չեն յաջողեր մեր գործերը»
և այլն վերնագրերով խմբագիր-Տն-
օրէնին գրած առաջնորդող յօդուած-
ներն երևցան:

Վերջապէս, Փարիզի Մանածպոլ-
ի հաճեցաւ յայտնել թէ Լոնտոնի
Կեդրոնական Մանածպոլիին հետ բա-

նակցութեամբ կարգադրուած է որ
առաջարկուած Համաժողովը պիտի
գումարուի Փարիզ և նիստերը պիտի
տեւեն մէկ շաբաթ: Այդ որոշում
Մարտիլի հաղորդուելուն և Համա-
ժողովի Փարիզ գումարման յատկա-
ցած թուականին ժամանակամիջոց
տրուած էր հազիւ թէ 2 շաբաթ.
ուստի կտակած ունեցանք թէ այդ
որոշում հաղորդուած չէր որդեօք
ուրիշ տեղերի Հայրենասիրական Մա-
նածպոլիներին ալ որոց թիւը հաւա-
նօրէն 10ի չափ պէտք է եղած լինէր,
որպէս զի անոնց ալ կարծիքը կամ
ներկայացուցիչը խնդրուէր: Մեր այս
կտակած յայտնեցինք Փարիզի Մա-
նածպոլիին. բայց ժամանակ չկար
երկար բանակցութիւններ. ուստի
վստահելով թէ Համաժողով պիտի
գումարուի Փարիզ Մարտիլի Մա-
նածպոլի արած առաջարկին համե-
մատ, ինչպէս որ գրուած էր իրեն, և
Մարտիլի մեզ իրեն ներկայացուցիչ
անուանելով գնացինք Փարիզ Համա-
ժողովին: Մեր զարմանք մեծ եղաւ
երբ Փարիզի մէջ մեզնէ զատ Փարիզ-
ցիներն միայն տեսանք և միանգա-
մայն Մեծ. Պրն. Կ. Յակոբեանը, որ
Լոնտոնէն եկած էր նախագահել,
այսպէս անուանուած, Համաժողովին
(congrès): Մի քանի Մանածպոլի-
ներին հրաւեր եղած չէր բնաւ. մի
քանիներն ալ պատրաստութեան հա-
մար ժամանակի անբաւականութիւնը
և այլ պատճառներ ցոյց տալով չէին
կրցած ժամանակել: Ուստի ժողովին
մէջ Լոնտոն ունեցաւ. մէկ որոշիչ ձայն,
Մարտիլի մէկ որոշիչ ձայն, իսկ Փարիզ
մէկ որոշիչ ձայն և իւր ուզածի չափ ալ
խօսող ձայներ: Ինչ որ է, այս պա-
րագայներ այնչափ ուշադրութեան
չեն առնուիր. այսպիսի գործերի
սկզբնաւորութեան ատեն կրնան շատ
անցարժանութիւններ պատահիլ. գէթ
գործը առաջնորդուէր յաջող եղբ ու-
նենալու: Համաժողովը զբաղեցաւ
ընկերութեան մի յարմար անուն գը-
նելու, կեդրոնը ոչ թէ Լոնտոն այլ
Փարիզ անելու, Հայրական խնդրին
համար ստակ հաւաքելու, ընկերու-
թեան նպատակը կանոնադրել մէջ որ
պիտի հրատարակուէր, ինչ բառերով
գրելու, Կեդրոնաժողովը քանի ան-
ձերէ բաղկանալու և այլ այսպիսի մէկ
երկու խնդիրներ վրայ խօսելով:

Մենք այդ ժողովին մէջ միշտ սա-

խմաստով էր յայտնելիք մեր մտա-
ծումներ սր ամեն բանէ յառաջ պէտք
է որոշել թէ ինչ պիտի լինի մեր
գործ, ի՞նչ կը հասկնանք «Հայրական
խնդիր» ըսելով և այդ խնդիր լու-
ծելու համար ի՞նչ պէտք է ընել և
ինչ կրնանք ընել, ինչ ուղղութեամբ
պէտք է քայլենք որ ըստ այնմ կազ-
մակերպուի ընկերութիւնն ալ և ըստ
այնմ հրահանգներ տրուին Մանա-
ժողովներին ալ աշխատելու: Մեր
ուղղութիւն որոշուելէ, մեր գործե-
լու կերպին վրայ խորհուրէ լեռայ,
տեղի գիտաւ կրնանք որոշումներ
տալ թէ ո՞ր պէտք է ընել մեր
կեդրոն, քանի՞ անձերէ բաղկացած
և ինչպիսի ժողովներ պիտի ունե-
նանք ևս, որանք երկրորդական խն-
դիրներ են և կախուած են մեր բ-
նիքէն և գործելու կերպերէն:
Մենք Մարտիլիին Փարիզ գնացած
չէինք խորհրդակցելու համար յառ-
կայեա թէ ժողովը քանի՞ տարեա-
պէս կամ ատենադպիր պիտի ունե-
նայ, այլ գլխաւորապէս խորհրդակ-
ցելու համար թէ Հայրական խնդիրն
յառաջ տանելու համար ի՞նչ միջոց-
ների պէտք է գիտնել, ի՞նչ պէտք է
որ ընենք մենք և ի՞նչ կրնանք ընել:
Ազգէն ստակ պիտի ուզուի գործերու
համար, բայց ի՞նչ գործելու համար
և ի՞նչ միջոցներով: Միթէ ժողովուր-
դը կոյրղլու քան տոակ կուտայ՝ ա-
ռանց խմանալով թէ ինչ միջոցներով
կը յաւայ ընկերութիւնը հասնի իւր
նպատակին: Համաժողովը պէտք է
զբաղի նախ այս խնդիրներով որոց
լուծումէն կախում կունենայ կանո-
նադրութեան այս ինչ կամ այն ինչ
արամադրութիւններ պարունակելն:
Այդ առաջնակարգ խնդիրներ շատ
յարմար և դիւրին չէ թղթակցու-
թիւններով լուծել, այլ աւելի կեն-
դանի բարբառով և տար համար էր
որ Մարտիլի փափագեցաւ մի Համա-
ժողովի գումարման և անձամբ տե-
սակցութեան որպէս զի գծուէր նա-
խապէս ընկերութեան գործելու ծը-
րագիրը: Մեզ տարօրինակ կը թուի
նախ չլինել մի ուրիշ կանոնադրութիւն
և սպա որոշել թէ ի՞նչ պիտի լինի
մեր գործ և գործելու միջոցներն:
Մենք ոչ թէ կանոնադրութիւն ու-
նենալու համար է որ ընկերութիւն
պիտի կազմենք, այլ կանոնադրու-

թիւնը պիտի չլինէր ընկերութեան
համար: Հազուադէպ պէտք է յարմար-
ցուեն մարմինն և անոր վրայ ձեւել
և ոչ թէ մարմինը հազուադէպ յար-
մարցունելու գործը:
Մ. Փ.
(Շաբաթակից)

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒԻԹԻԱՆ

Առանա, մայիս 30/11 յունիս 1887

Քաղաքս որ երկրագործութեան
չնորհիւ ապրող տեղ է, այս տարի
բնաւ անձրիւ չլրջաւն պատճառաւ
յոյժ գէշ վիճակի մէջ կը գտնուի. այս
տարուան բոլոր հաւաքները ոչնչացած
և երկրագործութիւնը խոնկ տրուած
վիճակի մէջ է. եղած վնասը 1,000,000
ոսկւոյ չափ կը հասնի: Պէտք է դիտ-
նալ նաեւ որ այս մեծ վնասը տա-
ժողոց մի ժամանակ թիւնը խեղճ հա-
յերը կը կազմեն: Տեղւոյս ազգային
վարժարանները խիստ լաւ վիճակի մը
ունին այս տարի. վաղը (կիրակի)
վարժարանաց վաճառն ընդհանուր
հանգէս մը պիտի կատարուի մօտա-
կայ եռամսեայ արձակուրդին պատ-
ճառաւ:

Աստ հայերը ընդհանրապէս առա-
կախու լինելուն պատճառաւ, հայ
ընդուն կը լուսի միայն վարժարանաց
մէջ որոնց աշակերաք և աշակերտու-
հիք, թէ՛ իւրեանց հայախօսութեամբ
և թէ՛ իւրեանց հայրենասիրութեամբ
գովնանի արժանի են:

Եթէ մեծ ցաւ մ'ունինք, այն ալ
տեղւոյս ձիւղութիւնը վնասակար ըն-
թացքն է որ միշտ վտանգ կ'ապա-
նայ, թէ՛ իւրեանց գաղտնիք և թէ՛
ցուցամոլութեամբն:

Հովառակ բաղրւած հրամանաց՝ կա-
ռավարութիւնը չկրցաւ արդիւնել և
զոյել տալ նոցա գաղտնիքները: Այս
վտանգի առջեւ, անխնայ մի կոթն-
դիկոս (Մկրտիչ) որոյ սկզբունքն է
արժամիրութիւն և գործողութիւնն
է Սոյ վանքը տեւրակ գործունեւ և
իրեն դէմ գնադատողները զբաղը-
տել և իրրեւ կապածելի անձինք
ներկայացուելով յաջ կառավարու-
թեան մասնել նոցա, հալածել զա-
նոնք՝ որոնք ազգին օգուին համար
կաշխատին, կամ աշխատելու պար-
տաւորութիւնը կ'զգան:

Ունինք մի թրքամոլ պատրիարք
որ, հակառակ Ներսիսի ընթացից,

պաշտպան կը կանգնի այդպիսի միա-
տակար անձի մը, որ ազգին հիմը
խորտակելու վաշխատի միշտ թը-
ռաւ վիճակ:

ՊԱՐԱՄԱՐԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Դապիթ, մայիս 20/1 յունիս 87

«Արմէնիա»-յի 61 թուում «Հայկական
Վալիցիա» վերնագրով գրուած յօդուածը
Պարսկահայոց համար շատ իրաւացի, լուրջ
և խոհուն կերպով գրուած էր: Արդարա-
ցի է որ Նորին բարեխնամ Վեհ. Շահի
կառավարութիւնը ամենայն տեսակ ար-
տօնութիւններ չնորսում է իւր երկրի մէջ
գտնուող ամեն քրիստոնէայ ազգաց, և
գլխաւորաբար Հայոց որ Պարսկաստանի
մէջ քրիստոնէայ ազգաց մեծամասնու-
թիւնն են կազմում: այսօր Նորին Վեհ.
Շահի տաճած գութը և հայասիրական
զգացմունքները արդէն ամեն տեղ յայտ-
նի են: մինչեւ անգամ հայաստանութեան
հարկը, որ պարտաւոր են մարդ գլուխ
վճարել, տեղ տեղ ներել է և ամեն մի
անհատի իրաւունք չնորսել է որ իւրեանց
վերաբերեալ մի օրեւիցէ գործերի մասին
կարող են ուղղակի հեռագրել իրան Վե-
հաօրաւութեան որ խիղջ կարգադրում
է նրանց գործերը: Նորէք չէ կարելի մի-
ռանալ Նորին Վեհ. Շահի տաճած սէրը
և խնամքը իւր Հայ հայաստաց, և մի-
նաւագ. Ներսիսեանց, և այդ է պատ-
ճառը, որ ամեն տեսակ կրօնական ընկե-
րութիւններ չարուհակ դալիս են Պարս-
կաստան, և հաստատութիւն են զանազան
գաւառներում, և արտօնութիւններ են
ստանում եկեղեցիներ և ուսումնարան-
ներ կառուցանելու:

Դառնալով մեր Պարսկահայոց գոր-
ծունէութեան մասին, կողմ մասնա-
ւորապէս ծանօթացնել «Արմէնիա»-յի ըն-
թերցողաց, երկրի թէ՛ նիւթական, թէ՛
կրթական և թէ՛ ազգային յառաջդի-
մութեան կողմից: Ինչպէս որ քանիցս
անգամ գրուեցաւ լրագրութեան, և նոյն
խիւ «Արմէնիա»-յի մէջ, որ Արապստա-
կանի Հայոց թիւը հաշվում են 3665 տուն,
բայց շատերը չեն հաւատում այդ թիւին,
և որոս համար ճիշտ տեղեկութիւն առ-
նելով Առաջնորդարանից, որովհետեւ վի-
ճակագրական տեղեկութիւնը մի՞նչ կար-
ճաւորդի մօտ են լինում, ճշմարիտը
տեղեկացայ որ Արապստականի Հայոց
թիւը հասնում է ճիշդ 2500 տունի բա-
նում մի քանի գաւառների վրայ: այ-
սինքն Դապիթի, Սալմաստի, Վարառա-
ղի, Խոյի, Մարաղայի, Բերմիայի, Մա-
քուի և Սափուղալու զաւառների վրայ:
Դոյս նիւթական ապրանքի ճիւղերը
կապում են փաճառականութեան, ար-
հեստագործութեան, երկրագործու-
թեան, այգեգործութեան, զինեղոր-
ծութեան, ձեռագործութեան և խաչ-
նարածութեան վրայ: իսկ ուրիշ բաներ
Հայերը չեն կարող ծախել, երկրի սովո-
րութեան համաձայն: Ժողովրդեան մէկ
երրորդը պարագլու է գործանցով: իսկ
մնացածները, քանի որ ուրիշ գործեր
չկայ անելու, մնացած են պարտալ: Դը-
րանցից շատերն էլ ամուսնացած են, այդ
պատճառաւ զաւառի գրութեան մէջ թող-
նում են ընտանիքներն երեսի վրայ և
գնում են արտասահման նիւթական ապ-
րանք ձեռք բերու: Նիւթ հարում են, չու-
տով կամ վերագաւառում են տուն և կամ
գրամ են ուղարկում: իսկ եթէ չեն ձա-
րում, 8-10 տարիներով թափառում են
պանդխտութեան մէջ և շատ ողորմելի
գրութեան մէջ թողնելով երեխայքը և
ընտանիքը: Իւրաքանչիւր ամսի մէջ, մի-
ջին հաշուով 67 հոգի թէ՛ գաւառներիցն
են գալիս և թէ՛ քաղաքիցը դնում են
արտասահման:

Դալով կրթական գործերի մասին, այ-
սօր Արապստականի մէջ գտնւում են

11 ուսումնարաններ: 4ը Դապիթում ո-
րոյ 2ը իգական սեռի են, 3 Սալմաստ
գաւառում, 1 Մարաղայում, 1 Խոյում և
1 Փայտակարանում (կամ Վարառաղում)
և 1ն էլ Արդաբիլ քաղաքում: իսկ միա-
ցած գաւառներում չկան: Բացի Դապիթ-
ից՝ այդ ուսումնարաններում աւանդ-
վում են մի միայն հայերէնը և արաբեկե-
րէնը, նա էլ ոչ թէ ամեն տեղ, և ոչ ա-
կերտաց թիւն էլ 30-40ից աւել չեն լի-
նում: իսկ օրիորդաց համար գաւառնե-
րում չկայ: Այդ ուսումնարաններում երբ
աշակերտը մի փոքր ծանօթանում է կար-
գալու և գրելու, չուտով հայրը հանում
է ուսումնարանից դուրս, հետեւելով ի-
րանց պապերից մնացած նախնաւոր
խօսքին թէ քահանայ վարդապետ չես լի-
նելու որ այդքան կարգացիր: բաւական
է որ գրել կարողաւ կարգաւորուես գա-
նում է իւր մօտ ինչ գործի որ պարագլու
է, կամ մի արհեստաւորի մօտ է գնում
արհեստ սովորելու: Արդէն 2 տարի հա-
ղի է որ կարգացել է ուսումնարանում,
և 2 տարի էլ արհեստաւորի մօտ մնալուց
յետոյ, բոլորովին իմացածն էլ մոռանում
է և ձեռքն էլ պաղում է գրութիւնից,
այնպէս որ մի գրիչ առնելուն ձեռքը
կարծես վախենում է գրելու: Նիւթ գը-
րում է էլ լիք տառախալաւութեամբ կար-
գալ չի լինում: Ի հարկէ այստեղ մեղքը
հօրը չէ: որովհետեւ ինքն էլ այդպէս է
կարգացել, և դոյս քահանայներն էլ
միեւնոյն երկու տարի կարգացողներին
են: տեղ տեղ 10ը բաւին 4ը հայերէն են
խօսում և տեղ տեղ էլ բնաւ չեն իմա-
նում: քահանայներ կան որ բոլորովին
թիւրքերէն են խօսում, իսկ Աւետարանը
կարդալուն միայն հայերէն: Խեղճ գիւ-
ղացին ինչ մեղաւոր է, և չի էլ իմանում
ուսումնի ի՞նչ է, քանի որ մի թեմական
տեսուչ, մի ընդհանուր վերակացու չկայ
որ հսկի, այդպէս չլինի: մինչեւ անգամ
եթէ մի ուսուցիչ էլ կամենում է աշխա-
տել դոյս մէջ, շատ մի չնչին դնով, եթէ
առաջարկում է հօրը թէ այս ինչ գիրքն
է հարկաւոր որդւոյդ համար, շատ ձանձ-
րանում է, չէ առնում, և շատերն էլ փող
չունեն որ առնեն և ուսուցիչն էլ տես-
նում է որ չեն առնում, թողնում է, հե-
ռանում է: Նոյն իսկ քաղաքների մէջ էլ
են պատահում այդպիսի բաներ որ իւր-
եանց որդւոց յառաջդիմութեան համար
չեն ուղում ինչ որ պէտք է շարունակ
առնեն: բայց եթէ առաջարկես լաւ խը-
մելիքներ լաւ ուսուցիչներ կան, շատ ու-
րախութեամբ է առնում: իսկ ով որ էլ
աղքատ է, բոլորովին զրկուած է միւս
ուսումից: 1882 թուին երբ հանդուգեալ
Դ. եպիսկոպոս Մուշեղեանցը այցելեց գա-
ւառները, և մի քանի գործեր կարգադ-
րուեց յետոյ երբ վերադարձաւ Դապիթ,
ծողովրդից ոմանք հարցրելին գաւառաց-
ւոց գրութեան վրայ տեղեկութիւններ:
պատասխանեց յոգեւած կերպով թէ առ-
հասարակ ժողովուրդը սգէտ, հայերէն
չգիտեն, տեղ տեղ բոլորովին խառնուած
թուրքերի հետ, քահանայները հայերէն
խօսիլ չգիտեն, ուսումնարան չկայ, եկե-
ղեցիները քանդուած են, և այդ պատ-
ճառով կրկին կամենում էր գնալ դրանց
համար հոգալ, և ինքն էլ հիւանդ լինե-
լով գնաց և Ուրմիա հասնելուն պէս վախ-
ճանուեցաւ և գործերը մնացին նախկին
գրութեան մէջ: Դեռ իրանց այս գրու-
թիւնները գտնուելը բաւական չէ, չորս
կողմերից էլ պաշարուած են մարդորս
ընկերութիւններով: Արեւելից բողո-
քականներով, Արեւմտից Լազարիստ կոչ-
ուած կաթոլիկներով, Հիւսիսից եպիսկո-
պոսականներով, Հարաւային էլ հայ հռոմ-
մէական վարդապետներով, և ինչպէս
լսում ենք, Պապիստ կոչուած մի ըն-
կերութիւն եւս պէտք է դոյս: Երանի
մեզ, է՛լ ինչ ենք ուղում: Եթէ ամեն մէկն
մի քանի հատ որսան, բաւական է: Մենք
գարմանում ենք թէ Լիւթիւմինը Ի՞նչ է
մտածում և երբ պէտք է ուղարկութիւն
դարձնի դրանց:

(Շարունակելի)

ԴԱՐՏՈՏ

ՎԱՆԸ՝ ՏԱՃԿԱՅ ԲԱՆԱԲ

Ամստերդամէն մեր թղթակից կը
գրէ մեզ հետեւեալ յունիս 20ին:

«Տեղւոյս Het Nieuws van den
Dag լրագիրն, իւր այսօրուան թը-
ւումն, «Խառն լրեր»-ի ներքոյ՝ հե-
տեւան կը գրէ. «Տաճկաց Վան քա-
ղաքի մերձակայումն, Դըսսըլ Բըրիտա-
նական հիւպատոսն, աւաղակաց յոր-
ճակման կենթարկուի: Ինքն ողջանձն
կազմուող սոցա ձեռքերէն, այլ իւր
ծառայքն կը վերաւորին: Տաճկաց
Տէրութիւնն չարագործացն կը փը-
տըռէ:»

Հաւանական է թէ շատ հայեր
արդէն կարգացած լինին այդ լուրն
հայկական (1) կամ օտարազգի լրա-
թղթից մէջ, բայց ի՞նչ փնտս ունէ՛
անգամ մի եւս՝ մերազանց ուշադը-
րութիւնը կը հրաւիրենք այդ երեք
նշանաւոր բառերի վերայ, որով յօդ-
ուածն կ'սկսի: ՏԱՃԿԱՅ ՎԱՆ ԲԱ-
ՆԱԲ (2):

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ Ի ԿԵՍՍՐԻՍ

1869ին, մայրաքաղաքիս Կեսա-
րացի ազգայինք (Ուսումնասիրաց ըն-
կերութիւն) մը կազմեցին, Կեսարիոյ
Ս. Կարապետի վանքին մէջ գիշերօ-
թիկ վարժարան մը բանալու նպա-
տակաւ: Հանգանակութիւններ ըրին,
տոմարներով նուէր հաւաքեցին, և
հասցիովը գնեցին Օսմ. Բանդուկտէ:
1876ի ելմտական ալէտին վրայ, Ըն-
կերութեան հարստութեան մեծ մա-
սը կորաւ, և 400 ոսկի միայն մնաց:
Կեսարիոյ Առաջնորդ և Ս. Կարապե-
տի Վառնապր 8. Եղիա եպիսկոպոսի
վախճանմամբ, վանքին 1000 ոսկւոյ
պատրաստ գրամագլուխն եւս՝ Կեսա-
րիոյ Դաւառական Ժողովրդի անօրի-
ւութեամբ՝ Ուսումնասիրաց Ընկերու-
թեան տրամադրութեան ներքեւ
դրուեցաւ, կալուած գնելով հիմնիկ
վարժարանին եկամուտ յատկացնելու
համար:

Այս պայմանաց մէջ, մայրաքա-
ղաքիս Կեսարացի ազգայինք այս օ-
րերս ժողով մ'ըրին, «Ուսումնասի-
րաց Ընկերութեան» ձեռնարկին նոր
մղում մը տալու համար: Ընկերու-
թեան գործերը ցարդ վարած էին
Յովհաննէս Էֆէնտի Կիւմեան և Սար-
գիս Էֆէնտի Կիւլաքեան, որք հը-
րաժարեցան, բայց վերահաստատ-
ուեցան, և իրենց անդամակից տըր-
ուեցան Բարսեղ Էֆէնտի Հալաճեան,

(1) Այդ լուր հրատարակուած է ար-
դէն յունիս 18ի Արմենիաի մէջ:

(2) Ի՞նչպէս կարելի է Տաճկաց քաղաք
անուանել Վանը ուր Հայեր ո'չ միայն
կրկնապատիկ թուով մեծամասնութիւն
կը կազմեն, այլ և հայերէն լեզուն գրէ-
թէ մինչեւ իսկ տիրող լեզու է եղած,
այնպէս որ չուկային մէջ կը տեսնէք նոյն
իսկ Տաճիկներն որ տաշտը գլուխին պը-
տտելով կը պօսան «Հայ, պանիր» և կը
ծախեն հայերէն լեզուով: Երբ ապրիլ և
մայիս ամիսներին մէջ Սյոդեւան կը ընէք,
կը տեսնէք որ ձկնալճաւ Թիւրքերն
իսկ փողոցներն կը պալտին հայերէն լեզ-
ւով պօսալով «Զուկ առէք, ձուկ»:

Իմք.

Թարութիւն Էֆէնտի Սահակեան և
Կարապետ Էֆէնտի Թիւրքեան: Այս
Էֆէնտիներու գործը պիտի լինի՝ Ըն-
կերութեան գրամագլուխն հաստատ
եկամուտ բերելու վիճակի մէջ դնել,
և միանգամայն տճեցնելով, օր առաջ
իրագործել Ընկերութեան նպատակը,
Կեսարիոյ գաւառին տալով կրթական
բարձրագոյն հաստատութիւն մը, ու-
րուն մեծ պէտք ունի տեղւոյն ու-
սումնասէր նոր սերունդը: Կը լսենք
թէ նորընտիր մարմինը Կեսարիոյ Գա-
ւառական Ժողովրդի հետ բանակցու-
թեան սկսած է այս նպատակաւ:

Մայրաքաղաքիս պատուաւոր և
հարուստ Կեսարացի գաղթականու-
թեան համար աններելի թերութիւն
մ'է որ Կեսարիոյ պէս հայաբնակ կա-
րեւոր քաղաք մը դեռ եւս զուրկ կը
մնայ ազգային միջնակարգ կրթարա-
նէ մը: Կեսարացիք, մինչեւ իսկ ըն-
տանեօք Կ. Պոլիս գաղթելով, չեն
կրնար աղաղիլ իրենց հայրենի գա-
ւառին նկատմամբ հոգածութեան ա-
մեն պարտաւորութիւնէ: Կեսարիա,
յարասեւ գաղթականութեան մը
պատճառաւ իւր լուսադոյն դաւակ-
ներէն զրկուած, ինքնին անկարող է
յառաջդիմական ճիւղ մ'ընելու: Պու-
սեւեան Կեսարացւոց համար նուի-
րական պարտաւորութիւն մը պէտք
է լինի այս մասին աջ կարկառել ի-
րենց նուազ բարեբախտ ազգակիցնե-
րուն որք կը միան հայրենի հողին վը-
րայ: Ի Կեսարիա գիշերօթիկ կրթու-
րան մը ո'չ միայն քաղաքին, այլ և
ընթակայից կրթութեան համար կա-
րեւոր հաստատութիւն մը կրնայ լի-
նել, և կը յուսենք թէ, վերջ առ-
ւով այն անտարբերութեան որում
մասնուած էր «Ուսումնասէր Ընկե-
րութեան» նպատակը, Պոլսեան Կե-
սարացիք լուրջ ջանք մը կրնեն այս
անգամ՝ իրենց գիրքին և Կեսարիոյ
գաւառին կարեւորութեան համա-
ձայն եղանակաւ մը գոհացում տալու
Ժամանակին մէկ ստիպողական պէտ-
քին:

(ԱՐՄԵՆԻԱ)

ՆԵՐՄԱՅԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՐԱՆՍԻՆԻՅ

Յայտնի է արդէն մեր ընթերցող-
ներն որ Բուսճուգի մէջ մի խումբ ե-
ւրանգոտ Հայ երիտասարդներ Ներ-
մաՅԵԱՆ անուն մի ընկերութիւն կազ-
մած են Արմենիայի օգնելու նպատա-
կով: Այդ ընկերութիւն որի Ստենա-
պետն է Մեծ. Պրն. Տիգրան Մ. Օսե-
փանեան, ոչ միայն աշխատած է և
կաշխատի բաժնորդներ գտնել Արմե-
նիայի Բուսճուգի մէջ, այլ և իւր ան-
գամներ իրաւունքներն եւս 115
ֆրանկ նպատու զրկած է Արմենիայի
մէկ և կէս տարու ընթացքին մէջ,
որի փոխարէն խմբագրութիւն ալ
5 օրինակ Արմենիա կը զրկէ շարունա-
կաբար Բուսճուգ ընկերութեան նը-
շանակած անձերին:

Բուսճուգի այդ երիտասարդներ
կրնան նախանձելի օրինակ լինիլ ու-
րիշ տեղերի Հայ երիտասարդներին
եւս, որոնք թէեւ աւելի կարող լի-

նին կը գտնուէր ինքնաշարժական կամ
բարդական ունէ օգնութիւն անել
Արմենիային և կը կարծեն թէ լոկ խօ-
սելով կամ իրենց սնտիառական պար-
ծանքով գործ յառաջ կերթայ . . .

ՏԱՃԿԱՀԱՅԻ ՕՐԸ

(Նմանադրութիւն)

1. Յոյց տուր մի վայր Հայաստանում,
— եւ չեմ տեսել գէթ մի անկիւն
Ուր սերմնացան մեր երկրագործ
Մեզ կերակրող մեր հողագործ
Հայ միջակը — Հայ դիւղացին
Ձը հառաչէր խոր թախծադին :
 2. Հառաչում է մէջ գաշաւորին
Օտար երկրում, ճանապարհին,
Հառաչում է մութ բանտերում,
Տար աշխարհի պանդոկներում .
Խոր հառաչում է հայ միջակին
Երբ օր օր օր քրքում սայլակին :
 3. Հառաչում է իւր տան միջին,
Եւ ուրախ չէ Ասածայ լուսին .
Հեծում է իւր քաղաքներում,
Ասածու օրը տանջում քաշում
Փաշայի մօտ, Վալու դրան
Եւ նախառում Բարձր Դորան :
 4. Դուրս եկ ամբ սուրբ Եփրատի,
Հայաստանի մեծ մայր գետի .
— Ո՛ւմ հառաչանքն է դաշտերում
Վիշու ու թախիծ հրեւում, շնչում .
Այն հառաչանքն «խաղ» է կոչում,
Նա հայ միջակն է հոյն հերկում :
 5. Դո՛ւ հայրենի եփրատ, եփրատ,
Դարձան՝ ջրերդ եւ յորգառատ,
Բայց մեր դաշտերն՝ չէ՛ դու այնպէս
Ձեռն ուղղում, ո՛չ, ո՛չ, ինչպէս
Որ մեր աշխարհ խեղճ Հայոց տուն
Վըշտերով է լի թախապուն :
- Գորպոստ ԱՐՄԷՆ
28 հոկտ. 83 ամի

ԱԶԴԵՐ

Արմենիայի Յրդ. տարեգրքին (1887
օգոստ.) բաժնորդագրութիւնը վերա-
նորոգելու համար յատկապէս պատ-
րաստուած նամակներէն այսօր զրկե-
ցինք մեր Ամերիկայեան բաժնորդ-
ներէն եւս : Պարտկոտան զրկած ենք
երէկի փոստով :

— Մի երիտասարդ դատարարակ
որ գիտէ հայերէն, ըստ բաւականին
տաճկերէն և փոքր ի շատէ ֆրանսե-
րէն ու անգլիերէն լեզուներն, ընդ-
դրս և աշխարհագրութիւն և տիե-
ղեագրութիւն, թուաբանութիւն և
գրադարձի, պատմութիւն Հայ աղ-
ղային, եկեղեցական և ընդհանուր
աղղային, կը փախաքի դիւրամտութիւն
մի ամաւականով դատարարակութեան
պաշտօն վարել հայ վարժարանների
մէջ :

Պէտք ունեցողներն կրնան դիմել
Արմենիայի խմբագրութեան :

— Ամերիկայէն Պրն. Հ. Ս. Բատի-
եան կը ծանուցանէ որ իւր հրատա-
րակած «Հայաստանի փառքը» պատ-
կերը բարակ թղթի վրայ միայն ա-
ռանց թանձրաքարտի պատրաստ է
զրկել ցանկացողներին որովհետեւ

թանձրաքարտի վրայ առնուածը ան-
վընաս զրկելն բաւական դժուարու-
թիւններ կը պատճառէ : Մտադիր է
նաեւ օրինակը աւելի մեծցունել որ-
պէս զի առաւել պայծառ գէժք ու-
նենայ : Ուղղութիւնը կրնան դիմել Պրն.
Բատիեանի հետեւեալ հասցեով .

Mr. S. Rustigian — 94, Grove Str.
WORCESTER Mass. (États-Unis
d'Amérique) :

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Եթէ կարելի է հաւատալ Պէրլինէն
յունիս 22ին եկած մի հեռագրի .
Ռուսիա և Ալմանիս սկսած են իրենց
նախկին լաւ յարաբերութիւններ վե-
րահաստատել : Պ. Պիտանք մեծ ջան-
քեր կանէ որ կոմ Եուվալով Պէրա-
դառնայ Պէրլին իւր գեղականական
պաշտօնի զուլիս : Երբ Պ. Եուվալով
Պետերբուրգ արած առաջին ճանա-
պարհորդութենէն վերադարձաւ Պէր-
լին, իշխան Պիտանք շատ թախան-
ձեց իրեն որ Պէրլին մնայ որպէս զի
իւր յարաբերութիւններով աշխատի
դէմ առնել Ալմանիսի թշնամիներ
ձեռնարկներին որոց աղգեցութիւնը
յայտնապէս կերեւէր Չարին չընապա-
տանքի չընանին մէջ : Կոմ Եուվա-
լով երբ երկրորդ անգամ գնաց Պէր-
լինէն Պետերբուրգ, ցոյց տուաւ այն
չտհեր որ կարելի էր ձեռք բերել,
դէթ առժամապէս, վերսկսելով բա-
րեկամական յարաբերութիւններն Ալ-
մանիսի հետ : Իւր ձայն լսելի եղած
է անտարակոյս, որովհետեւ կոմա-
ցունեն թէ ռուս կառավարութիւնը
յետ առնելով հողատիրութեան վե-
րաբերեալ իւր նախկին որոշումներ,
առանց դժուարութեան կը շնորհէ
այժմ տեղացիութեան իրաւունք ա-
նոց որոնք հինգ տարիէ ի վեր հո-
ղատել եղած են Ռուսիայի մէջ : Ասկէ
դատ բաւական թուով Ալմանիսներ
որոնք գործարանայիտ, վաճառա-
կան և կամ գործակաւորներ են և հը-
րաման ստացած էին ամենակարճ մի-
ջոյի մէջ հեռանալ ռուսական հողէն,
թողութեան թիւն ստացած են մնալ
առժամանակեայ կերպով :

ԱՆԳԼԻԱԻ ԹԱԳՈՒՀՈՒ ՅՈՒՆԻԱՆԸ

Նախորդ թուով հրատարակած ենք
այդ յորեւանի հանդիսի կատարուի-
լը անման չքեղութեամբ : Մանրա-
մանութիւններն հրատարակել մի
քանի թերթ կը լեցնէ, բայց հետա-
քրքրական կը լինի թերեւս գէթ մի
քանիս իմացունել և մի քանի ծա-
նոթութիւններ տալ :

Վերթորիա Ալեքսանդրին, Մեծ
Բրիտանիայի և Իռլանտի միացեալ
թագաւորութեան թագուհին և
Հնդկաստանի կայսրուհին, 68 տա-
րեկան է այժմ : Ծնած է 1819ին և
48 տարեկան հասակին մէջ, 1837 յու-
նիս 29ին, յաջորդեց իւր հօրեղբոր
Ուիլյէմ Դ ին : 1840 փետր. 10ին
ամուսնացաւ Սաքսոնիայի դուքս,
Սաքս-Կոպուրլ-է-Կոթի իշխան Յը-
րանսուա Ալբրէրի հետ և այլի մնաց
1860 դեկտ. 14ին : Այդ 20 տարու

կենակցութեան մէջ ունեցած է 8 զա-
ւակ որոցմէ 7 կենդանի են այսօր :
Ուէսթմինսթրի արքայադանը ուր
կատարուեցաւ յորեւանի կրօնական
հանդէսը, իւր մէջ ունի անգլիական
բաղմաթիւ վեհապետների և մեծ
պաշտօնատարների շիրիմներն : Եկե-
ղեցուն շէնքը շատ անուանի է ճա-
շակի փափկութեան մասին . բաղմա-
թիւ քանդակներով և յիշակերտներով
զարդարուած է :

Յորեւանի հանդիսին ներկայ էր
Ռուսիայի կողմէն Սերգէյ Մեծ գուք-
սը, Չարին եղբայրը որ Անգլիայի
թագուհու թուին, իշխանուհի Նի-
սաբեթի ամուսինն է : Ալմանիսի կող-
մէն եկած էր Ալմանիսի գահաժա-
ռանդ իշխանը . Իտալիայի կողմէն
թագաւորին եղբայր Աօսթի գուքսը,
Աւստրիայի կողմէն գահաժառանգ իշ-
խանը, Քիւրքիայի կողմէն Սուլթանի
թիկնապաշ Սլի Նիզամի փաշան .
վերջապէս մեծ և փոքր ամեն տե-
րութիւններ իրենց ներկայացուցիչներ
ունէին հոն :

Ուէսթմինսթրի արքայադանին մէջ
յորեւանի աղօթքներն կատարուելէ
և Բէնթրալըրի արքեպիսկոպոսը
Թագուհուն օրհնութիւն տալէ յետոյ,
Թագուհին իրեն յատուկ ամպիոնը
նստած, իշխաններն և իշխանուհի-
ներն կարգով անցեր են իւր առջեւ,
իրենց շնորհաւորութիւններ մատու-
ցել և ձեռքը համբուրել են : Յետոյ
թագաւորական հիւրերն անցեր են
Թագուհուն առջեւէն, գլուխին խո-
նարհելով որոց փոխադարձապէս բա-
րեւեր է Թագուհին : Թագուհին վե-
րադարձեր է Պիւքինկէմի պալատը
նոյն հանդիսաւոր թափուրով ինչպէս
եկած էր :

Փողոցները խոնուած բաղմու-
թեան մէջ շատ դէպքեր պատահած
են . 2 մարդ մեռած են . շատեր ա-
րեւէն զարնուելով հիւանդացիներ են .
բաղմութեան մէջ մէկ տեղերին ճըղ-
մուելով զնառածներէն 60 մարդ
Ձերինկ-Բրօսի հիւանդանոցը տար-
ուեր են և ուրիշ շատեր ալ ուրիշ
հիւանդանոցներ :

Քէեւ Իրլանտի մէջ ալ նոյն ողե-
ւորութեամբ տեսած է յորեւանը,
բայց մի քանի տեղեր . ինչպէս Բօքս,
Պէլթոտ, թշնամական ցոյցեր ալ ե-
ղած են :

Ֆրանսական Հանրապետութեան
Նախագահ Պ. Կրէլին երկար հեռա-
գրով իւր շնորհաւորութիւններ զըր-
կած է Անգլիայի թագուհուն :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սերպիայի Միլան թագաւորը Վի-
էննա գնացած է տեղեկութիւն տա-
լու համար Աւստրիայի Նոգէֆ կայս-
րին թէ Սերպիայի նախարարական
վերջին փոփոխութենէն պէտք չէ հե-
տեցունել թէ իւր արտաքին քաղա-
քականութեան ընթացքը փոխուած է :

— Պէրլինէն կը հեռագրեն թէ Վիլ-
հէլմ կայսրը բաւական լաւացած է .
Իւր սովորութեան համեմատ պալա-
տի պատահանէն երեւցեր է և հը-

րապարակը խոնուած բաղմութիւնը
զինք տեսնելով ուրախութեամբ ծա-
փահարեր է :

— Սօֆիան կը հեռագրեն հե-
տեւանները : Խնամակալներէն Պրն.
Սթամպուլով յունիս 22ի առաւօտ
ժամ 5ին ճանաչեալ եղած է, հանրային
կրթութեան նախարարի ընկերակցու-
թեամբ : Թրոնօվա պիտի երթան
Բուէլինէն անցնելով :

Բուլղարիին կը հեռագրեն այն լուրեր
որ մի քանի լրագիրներ տարածած
էին թէ զօրքեր կը համախմբուին սեր-
պիական սահմանագլխին վրայ :

Պրն. Սթոյիլով Պէրլիտէն անցած
ժամանակ տեսնուեր է Պրն. Րիթիլի
հետ և վստահացուցեր են իբար թէ
Սերպիայի և Պուլկարիայ բարեկամու-
կան լաւ յարաբերութիւնները փոփո-
խութիւն չպիտի կրեն :

— Իտալական կառավարութիւնը
պաշտօնապէս իմացուց ֆրանսական
կառավարութեան թէ Իտալիան չը
պիտի մասնակցի 1889ի համաշխար-
հական Ցուցահանդէսին :

— Սուլթանը դեռ կը վարանի
վաւերացունել Եգիպտական անգլո-
թիւրք դաշնագիրը : Ռուսիա և Յը-
րանսա կ'ապառնան Սուլթանին որ ե-
թէ վաւերացունէ այդ դաշնագիր,
ծանր հետեւանքներ յառաջ պիտի
դան : Մահմետական կրօնաւորների
գլխաւորներն, ինչպէս և Օսմ. պատ-
ուիրակն յեղիպոսու Մուխթար փա-
շա, սաստիկ դէմ են այդ դաշնագ-
րին : Վաւերացման համար պայմանա-
ժամը լրացած լինելով յունիս 22ին,
Սուլթանը 3 շաբաթ եւս ժամանակ
ուզեր է . բայց կըսուի թէ Սըր Տը-
րմիմիտ Վօլֆ 5 օր միայն ուզեր է
տալ : Կըսուի նաեւ թէ Լորտ Սալդ-
պըրին յուսահատուելով Սուլթանի
վարանամիտ ընթացքէն, պիտի խնդ-
րէ Ռուսիայէն և Ֆրանսայէն իրենց
հակառակորդներ ներկայացունել, ե-
գիպտական խնդրին վրայ համաձայ-
նելու համար :

— Մէրլի ռուսական երկաթու-
ղու բացման հանդէսը փառաւոր կեր-
պով պիտի կատարուի : Բայց կըսուի
թէ աւելի մեծ պատրաստութիւններ
կը տեսնուին որ երբ Չարը Սըմըրզանտ
երթայ, հանդիսաւոր կերպով հրա-
տարակեն զինք այնտեղ Հնդկական
կայսր :

— Աւստրիան ամեն կերպով կաշ-
խառի որ Սերպիայի Միլան թագա-
ւորը հրաժարական չտայ որպէս զի
մի գուցէ Խնամակալ լինի Նախախտ
թագուհին որ բացարձակ ռուսասեր է :

— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ
յունիս 24ին սահաբանին մէջ լուր
տարածուելով թէ անուանի դրամա-
տէր Պ. Կուլա մեռած է, արժէթըղ-
թերի գինները ինկեր են . բայց յետոյ
իմացուելով թէ ճիշդ չէ այդ լուր,
սակարանին մէջ տիրող յուզումը դադ-
րեր է :

— Չարը, Չարուհին և իւր տը-
ղայները մօտեցաւ մի պտոյտ պիտի տ-
նեն Ֆինլանտիայի ծովագնացին : Այդ
չընապայտութիւն պիտի տեսէ 10 օրի
չափ և իրենց հետ պիտի գտնուին
պատերազմական մի քանի փոքրիկ
նաւեր :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Յաւերժայիշատակ Թաշեհան հան-
դուցեալ Նիկողոս էֆէնտիի առաջին
աշակերտներէն, ճայնագրութեան և
եկեղեցական երաժշտութեան հմուտ,
վիայեալ երիտասարդ դասատու մը որ
այժմ Եւրոպա կը գտնուի, կը վախա-
րի, ուսկից ալ որ ուզուի, կը թալ-
ու ծառայել ազգին դիւրամատչելի
եղանակաւ:

Պէտք ունեցողը թող իմացնէ խմբ-
բազրութեանս:

ՎԱՆԳՈՅԺ

1876 թուի դեկտեմբերին թիւրք
զօրքերը կրակ ձգեցին և վառեցին
Վանի շուկայն գիշեր ժամանակ: Նա-
խագիտւած պատրաստութեամբ մի դաւադ-
րութիւն էր այդ, քաղաքին հայերը
յետին ատոման խեղճութեան մատ-
նելու նպատակով: Հրդեհին ժամա-
նակ զէքերն և այն թիւրք երեւելի-
ներէն սպասաւորներն որոնք խորհրդ-
գալից եղած էին այս գործի, անմի-
ջապէս խուժեցին, կողոպտեցին հայե-
րի խանութները և մինչև որ սուքա
Այգեհատանէն (ուր կը բնակի հայերի
մեծամասնութիւնը) գիշերային իմա-
ցան և քաղաք վազեցին, գրէթէ ա-
մեն ինչ լնցած էր: Տակաւին ցայսօր
բաղձալիւ է այդ հրդեհին զոհ եղող
հարուստ հայերի թիւը որոնք ան-
կանգնելի կերպով կործանուած կը
մնան:

Այդ ժամանակ Խրիմեան Սրբազան
Հայրիկը ՎԱՆԳՈՅԺ անուն մի տետրակ
հրատարակեց որով միջնորդական
խօսքեր և հայրական խրատներ կուղ-
ղէր Վանցի հայերին և կը բացատրէր
թիւրքերին ալ թէ ոխալ է իրենց
բռնած քաղաքականութիւն և թէ
Հայերին վնասելով բռն իսկ իրենց
շահերն վնասած կը լինին: Թիւրք
կառավարութիւնն արդիւնք ՎԱՆԳՈՅԺ-
Ժի վճարումը բայց նորա Բապա-
գրութիւնն եղաւ Տիվլիսի մէջ ուր
մտնողն աղատ էր այն ժամանակ:
Շատերէ վախալ յայնմ տած լինե-
լով մեզ այժմ ունենալ այդ տետրակ,
կը վաճառէր ծանուցանել որ կարող
են ստանալ «Արմէնիա»ի խմբագրա-
տունէն, զրկելով միայն 70 սանթիմ:
Խմբագրութիւնը կը վճարէ փոստի
ծախքը զրկելու համար:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՀԻՄԸ	գին 50 սանթիմ.
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ	» 20 »
Գ. ՍԱՂԱՍՏ ԽՍՐՈՅԷԼԻ	» 40 »

Այս ծախսին Մարտի, «Արմէնիա» լրա-
գրի խմբագրատունը:

Օտար քաղաքացիներին կը դրկուի փոս-
տով, երբ վերադարձաւ գինեթով քրանա-
կան, քրքական կամ ոռոտական փառի
քորադրոյն դրկեմ «Արմէնիա»ի խմբա-
գրութեան:

ԾԱՆՈՒՑ ԳԻՐԲԵՐ

«Արմէնիա»ի խմբագրութիւնը բա-
տարար է Մ. Էջմիածնի Մայր-Աթոռ-
ի վանքէն հրատարակուած հետեւ-
եալ գիրքերն, որոնք իրենց առջեւ
նշանակուած գիներով կը դրկուին
ցանկացողներին, փոստի ծախքը խմ-
բագրութեան վճարուելով: Գիրք
կանխիկ չըլլաւած գիրք չըլլուի:

1. ՀԱՅՈՏՀԱՌԶՆԱՅ ՃԱՆԱԳՐԱՅԻՆ
ԳՈՒԹԻՒՆ Ի Հայս և Ի Վերս (Գիտո-
ղութիւնը և վերայ առնին և բնիկ-
րական կենաց, բարոյ և սովորու-
թեանց ազդեց ընդ մէջ
Սեաւ ծախ և Կապից): Հայոց, Վը-
րաց, Օսէթներ, Եգիպտացի և այլնի
վրայ ընտանեկան, տնտեսական, կը-
րօնական և այլ հետաքրքիր տեղե-
կութիւններ պարունակող այս գիրք
հայերէնի թարգմանած է պարզ դը-
րաւար լեզուով Գեր. Արիստակէս Վ.
Սեդրակեան, այժմեան Առաջնորդն
Վրաստանի և Իմէրէթի Հայոց: 2 ֆը-
րանք 80 սանթիմ:

2. ՊԵՏԱՌԹԻՒՆ ԵՌԵՎԱՆ ՎԵՐԳՊՏ. Ի
Դաւրիժեցայ. Փրէշական 1605 թը-
ւականէն սկսեալ մինչև 1663, Հայ
ազգի գլխէն անցած գէ.դ.քերի ման-
րամաս պատմութիւնն է որոյ մէկ
մասին ինք անձամբ ակնատես եղած
է պատմագիրը: Էջմիածնի Երմուխ
կրած ներդրութիւնները օտարազգի իշ-
խաններ և երբեմն ալ նոյն իսկ կա-
թոլիկոսներ ձեռքէն, Շահարաթի
օրով եղած հայրական գաղթականու-
թիւնն, Արարատ նահանգի և Վաս-
պուրականի մէջ պատահած սրա-
շտոժ գէ.դ.քերն, հայերի նահատա-
կութիւններն, Պարսիկներ և Օսման-
ցիներ պատերազմներն և այլ խիստ
հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ
կը պարունակէ: 7 ֆրանք:

3. ՀՆՈՒԹԻՒՆԻ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ Ի գա-
ւառին Երմուխ. գրեց Արիստակէս
Վ. Սեդրակեան: Սկսեալ աշխարհի
Երմուխ գաւառին որ մեր ազգային
պատմութեան մէջ ոչ պակաս նշանա-
ւոր տեղ բռնած էր երբեմն, շէն-
քերն և պատմական ու գրական հը-
նութիւնները և այլն կը ծանօթացունեն:
1 ֆրանք 40 սանթիմ:

4. ՆԻԿՈԼ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ և պատմու-
թիւն գործին հայրազանց Էնհատա-
նի և Կաթողիկոսութիւն. (Երկուսիս
թիւն Դարբիւլ եպիսկոպոս Այվազ-
եանի) 1 ֆրանք:

5. ՊԵՏԱՌԹԻՒՆ ԽԱՅԿԱՌԹԵԱՆ
և թագաւորութեան Երուսաղէմայ
(Արդ. և 12րդ. դարերին մէջ Երուսա-
ղէմայի վիճակը և Խաչակրութեան
պատմութիւնը կրկնակցէ: Թարգմա-
նելը Պ. Հ. Ս. Առաքելեանց, աւել-
ցուցած է նաեւ ծանօթութիւններ
Ռուբինեանց տեղութեան վերաբեր-
եալ որոնք յարաբերութիւն ունեցան
Խաչակրներին հետ): 1 ֆր 50 տ.

6. ՔՆՈՐ ՄԵՆՅԻՆՅՈՅ ԵՒ ՎԱՆԵՅԻՆՅՈՅ
(Մշտնիւրի և Վանքիներին անակա-
կողմէն որոնք ժողոված է Գեր. Ա-
րիստակէս Վ. Սեդրակեան): 1 ֆր.

7. ԼՍԱՐՍՆ անուն հետեւեալ տեա-
րակներն որոնք հոգեւոր պատմու-
թիւններ և օգտակար տեղեկութիւն-
ներ կուտան, կը ծախուին իւրաքան-
չիւրը 35 սանթիմ

Ա. Պատմութիւն վարաց Մեծին
Ներսէսի Հայրապետին մերոյ:

Բ. Կոստանդնուպոլսոյ առումն
յժմանեանց յայն Տեառն 1453:

Գ. Եգիպտոսի հնութիւնները:

ԳՍՄՍՈ-ԲԱԹԻՊԱՅԻ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԵՌՈՒԹԻՒՆՔԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
«Թիֆլիզի հայ. գրք. հրատարկ. քննէրք»
==

Մեծանուն բանաստեղծ Գափու-
րաթիպի (Ռ. Պատկանեանց) ստա-
նաւորները պարունակող մի գիրք է
176 երեսներէ բաղկացած: Սկիզբը
դրած է հեղինակին պատկերը Գա-
մառ-Գաթիպի բանաստեղծութիւն-
ներէ մի քանին արդէն ծանօթացու-
ցած լինելով մեր ընթերցողներէ, ա-
ւելորդ կը համարինք գրել այդ մա-
սին:

Կը ծախուի «Արմէնիա» լրագրի
խմբագրատունը Ի գին 1 ֆրանք և
75 սանթիմի: Մարտիէ դուրս ամեն
տեղիհամար 2 ֆրանք փոստի ծախ-
քովն հանդերձ:

ԸՆԴՈՐԱՅԻ ՕՐԱՅՈՅԸ 1887 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ս. Փ. ԱԶԳ. ՀԻՒՆԵԴԱՆՈՅԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՆԵԱՆ
(Արաւսեան)

1887 տարւոյն Ընդարձակ Օրացոյցն
հրատարակեցաւ նախորդ տարինե-
րէ շատ աւելի ճշտ:

ԲՈՎԱԳՈՂԱԿՈՒՄԻՆ

Բայի բուն Օրացոյցն կը պարու-
նակէ հետեւեալ վիճակագրական կա-
րեւոր գիտելիքներն. Օսմանեան կայս-
րութիւն, — Սաւաքանի կայսերական
պալատն, — Նախարար. Բ. Գրան,
— Մեծ պաշտօնատար. Մայրաքո-
ղաքիս, — Հրամանատար. բանակաց,
— Կուսակալ. նահանգաց, — Պատ-
րիարքութիւն և աղագրեւոյ, — Օսմա-
նեան գեապանք, — Դեսպանք օտար
տէրութեանց, — Վիճակագրութիւն
Օսմ. կառավարութեան, — Հայազգի
աստիճանաւորք և պաշտօնեայք Օսմ.
տէրութեան, — Հայապետութիւն
Հայոց, — Եպիսկոպոսութիւն, — Ազգ-
կեղանական վարչութիւն, — Յանձ-
նաժողովք, — Պաշտօնեայք Պատրիար-
քարանի, — Առաջնորդութիւնք Թուր-
քիոյ, թեմք նոյն և տունք, — Հո-
վութիւնք, — Մայրավանք Թուր-
քիոյ, — Թաղօրայք Կ. Պոլսոյ, — Հա-
մադուսը թաղօրայք, — Բարեգոր-
ծական և կրթական հաստատութիւնք,
— Առաջնորդութիւնք Ի Ռուսաստան
և այլն, — Մայրավանք Ի Ռուսաստան
և այլն, — Կայսերական գերդաստան
Ռուսիոյ, — Հայազգի աստիճանաւորք
և պաշտօնեայք Ռուսական, Պարսկա-
կան և այլնայլ տէրութեանց, — Հոմ-
մէական Հայ հասարակութիւն, — Բո-
ղոքական Հայ հասարակութիւն, —
Դասատարք պետական ուսումնարա-
նի, — Բժիշկը քաղաքական և զինուո-

րական, — Փաստաբանք, — Սրուհասա-
գէտք, — Լրագիրք, — Հեռագրութիւնք
Թուրքիոյ և միջազգային, — Եւրոպական
միջազգային թղթատարութիւնք, — Եւ-
րոպական նամակատունք, — Յամաքային
թղթատարութիւն Ասիական Թուր-
քիոյ, — Ժամացոյց սուրհանդակաց Օսմ.
միջազգային թղթատարութեան, — Յու-
ցակը երթեւեկութեանց շոգեհատաց
այլեւայլ ընկերութեանց, — Պատկեր 1887
թուին, — Վիճակագրութիւնք օտար
տէրութեանց, — Ազգ. ք. — Մանուցմունք:
Ներկայ տարւոյ Ընդարձակ Օրա-
ցոյցն ընդարձակութիւնը 320 երես-
ներու բարձրացած է:

Կը ծախուի «Արմէնիա» լրագրի
խմբագրատունը: Գինը 75 սանթիմ:
փոստի ծախքը կը վճարէ խմբագրա-
տունը:

Պարզ ՕՐԱՅՈՅԸ ողի մէջ կայ
Վեհ. Մակար Կաթողիկոսի պատկե-
րը, կը զրկուի փոստով 30 սանթիմի
փոխարէն:

ԲԱՅՏԻՒ ԳՐԻԾԵՐԸ
ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՏՈՐ Ա

Ազգային վիպագիր Պրն. Բաֆիի
գործերին մէջ առաջին տեղը կը գրա-
ւեն ԿԱՅԾԵՐԸ: Այս գիրքը կը ծանո-
թացունէ ընթերցողը տաճկական և
պարսկական Հայաստանի գլխաւոր
տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տե-
ղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զա-
նազան ցեղերի և հայերի գրութեան,
վարքի և բարքի մասին: Նա ցոյց կը
տայ այն ծրագիր որին պէտք է հե-
տեւին Հայաստանի մէջ գործել ու-
ղղներն: Մի խօսքով թէ՛ իբր պը-
գային ընտիր վիպասանութիւն և
թէ՛ իբր հայրենասիրական գործու-
նէութեան վարդապետարան և ծրա-
գիր, արժան է որ գտնուի այս գիրք
ամեն հայրենասէր Հայի տուն:

Կը ծախուի «Արմէնիա»ի խմբագ-
րատունը: Գին 7 ֆրանք, փոստի
ծախքովն:

ԼԵԻՈՆ ԼԵԻՍԻՆԵԱՆԻ ՊԵՏԿԵՐԸ

Կիլիկիայի վերջին թագաւոր Լեւոն
Լուսինեանի որ կը հանդիս փարկի Ի
Սէն-Տընի Կեղեկաթիւնեանց վանքին մէջ,
չերմին պատկերը կը գտնուի «Արմէ-
նիա»ի խմբագրատունը: Շիրմին վրայ
կայ, տապանադիրքն զտա, և Լեւոն
թագաւորն արձանը:

Պատկերի գինն է 60 սանթիմ:
Խմբագրութիւնն կը վճարէ փոստի
ծախքը:

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.